C/2024/6821
29.11.2024

RÅDETS REKOMMENDATION

av den 21 oktober 2024

om Lettlands ekonomiska politik, budgetpolitik, sysselsättningspolitik och strukturpolitik

(C/2024/6821)

EUROPEISKA UNIONENS RÅD UTFÄRDAR DENNA REKOMMENDATION

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt artiklarna 121.2 och 148.4,

med beaktande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1263 av den 29 april 2024 om en effektiv samordning av den ekonomiska politiken och om multilateral budgetövervakning samt om upphävande av rådets förordning (EG) nr 1466/97 ([1]), särskilt artikel 3.3,

med beaktande av Europeiska kommissionens rekommendation,

med beaktande av Europaparlamentets resolutioner,

med beaktande av Europeiska rådets slutsatser,

med beaktande av sysselsättningskommitténs yttrande,

med beaktande av ekonomiska och finansiella kommitténs yttrande,

med beaktande av yttrandet från kommittén för socialt skydd,

med beaktande av yttrandet från kommittén för ekonomisk politik, och

av följande skäl:

(1) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/241 ([2]), genom vilken faciliteten för återhämtning och resiliens (*faciliteten*) inrättades, trädde i kraft den 19 februari 2021. Faciliteten ger ekonomiskt stöd till medlemsstaterna för genomförandet av reformer och investeringar och utgör en finanspolitisk impuls som finansieras av unionen. I enlighet med prioriteringarna för den europeiska planeringsterminen för samordning av den ekonomiska politiken bidrar faciliteten till den ekonomiska och sociala återhämtningen och till genomförandet av hållbara reformer och investeringar, i synnerhet reformer och investeringar för att främja den gröna och den digitala omställningen och göra medlemsstaternas ekonomier mer resilienta. Den bidrar också till att stärka de offentliga finanserna och stimulera tillväxt och sysselsättning på medellång och lång sikt, förbättra den territoriella sammanhållningen inom unionen och stödja det fortsatta genomförandet av den europeiska pelaren för sociala rättigheter.

(2) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/435 ([3]) (*REPowerEU-förordningen*), som antogs den 27 februari 2023, syftar till att fasa ut unionens beroende av import av ryska fossila bränslen. Detta skulle bidra till energitrygghet och diversifiering av unionens energiförsörjning, samtidigt som användningen av förnybar energi, energilagringskapaciteten och energieffektiviteten ökar. Lettland har lagt till ett nytt REPowerEU-kapitel i sin nationella återhämtnings- och resiliensplan för att på så sätt finansiera viktiga reformer och investeringar som ska bidra till att målen för REPowerEU uppnås.

([1]) EUT L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
([2]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/241 av den 12 februari 2021 om inrättande av faciliteten för återhämtning och resiliens (EUT L 57, 18.2.2021, s. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).
([3]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/435 av den 27 februari 2023 om ändring av förordning (EU) 2021/241 vad gäller REPowerEU-kapitel i planer för återhämtning och resiliens och om ändring av förordningarna (EU) nr 1303/2013, (EU) 2021/1060 och (EU) 2021/1755 samt direktiv 2003/87/EG (EUT L 63, 28.2.2023, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

(3) Den 16 mars 2023 offentliggjorde kommissionen ett meddelande med titeln *EU:s konkurrenskraft på lång sikt – efter 2030* för att ge underlag för politiska beslut och skapa ramvillkor för ökad tillväxt. I meddelandet fastställs konkurrenskraft med avseende på nio ömsesidigt förstärkande faktorer. Bland dessa faktorer är tillgång till privat kapital, forskning och innovation, utbildning och kompetens samt en fungerande inre marknad de främsta politiska prioriteringarna för reformer och investeringar, för att ta itu med aktuella produktivitetsutmaningar och bygga upp långsiktig konkurrenskraft i unionen och dess medlemsstater. Den 14 februari 2024 offentliggjorde kommissionen ett meddelande med titeln *Årsrapport för 2024 om den inre marknaden och konkurrenskraften*. I det meddelandet beskrivs konkurrensförmågan hos och konkurrensutmaningarna för den europeiska inre marknaden, och den årliga utvecklingen mäts enligt de nio fastställda faktorerna för konkurrenskraft.

(4) Den 21 november 2023 antog kommissionen 2024 års årliga översikt över hållbar tillväxt, vilket utgjorde starten för 2024 års omgång av den europeiska planeringsterminen. Den 22 mars 2024 godkände Europeiska rådet prioriteringarna i 2024 års årliga översikt över hållbar tillväxt, som är inriktade på de fyra principerna för konkurrenskraftig hållbarhet. Den 21 november 2023 antog kommissionen, på grundval av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1176/2011 ([4]), även 2024 års rapport om förvarningsmekanismen, enligt vilken Lettland inte var en av de medlemsstater som kan påverkas eller riskerar att påverkas av obalanser och som skulle bli föremål för en fördjupad granskning. Samma dag antog kommissionen ett yttrande om utkastet till budgetplan för 2024 för Lettland. Kommissionen antog också en rekommendation till rådets rekommendation om den ekonomiska politiken i euroområdet samt ett förslag till 2024 års gemensamma sysselsättningsrapport med en analys av genomförandet av riktlinjerna för sysselsättningspolitiken och principerna i den europeiska pelaren för sociala rättigheter. Rådet antog rekommendationen om den ekonomiska politiken i euroområdet ([5]) (*2024 års rekommendation om euroområdet*) den 12 april 2024 och den gemensamma sysselsättningsrapporten den 11 mars 2024.

(5) Den 30 april 2024 trädde unionens nya ram för ekonomisk styrning i kraft. Ramen omfattar den nya förordning (EU) 2024/1263 om en effektiv samordning av den ekonomiska politiken och om multilateral budgetövervakning, rådets ändrade förordning (EG) nr 1467/97 ([6]) om påskyndande och förtydligande av tillämpningen av förfarandet vid alltför stora underskott och rådets ändrade direktiv 2011/85/EU ([7]) om krav på medlemsstaternas budgetramverk. Målen för den nya ramen för ekonomisk styrning är att främja sunda och hållbara offentliga finanser, hållbar och inkluderande tillväxt och resiliens genom reformer och investeringar och förhindra alltför stora underskott i de offentliga finanserna. Den nya ramen för ekonomisk styrning främjar även nationellt egenansvar och har ett större fokus på ett medelfristigt perspektiv, i kombination med en mer effektiv och enhetlig övervakning. Varje medlemsstat ska lämna in en nationell medelfristig finans- och strukturpolitisk plan till rådet och kommissionen. En nationell medelfristig finans- och strukturpolitisk plan innehåller en medlemsstats åtaganden vad gäller offentliga finanser, reformer och investeringar och omfattar en planeringshorisont på fyra eller fem år, beroende på den nationella valperiodens längd. Nettoutgiftsbanan ([8]) i de nationella medelfristiga finans- och strukturpolitiska planerna ska uppfylla kraven i förordning (EU) 2024/1263, däribland kraven på att den offentliga skulden senast vid anpassningsperiodens slut förs in, eller hålls kvar, på en sannolikt nedåtgående bana, eller att den bibehålls på en sund nivå under 60 % av bruttonationalprodukten (BNP) och att den minskar och/eller håller underskottet i de offentliga finanserna under fördragets referensvärde på 3 % av BNP på medellång sikt. Om en medlemsstat åtar sig att genomföra ett antal relevanta reformer och investeringar i enlighet med kriterierna i förordning (EU) 2024/1263 kan anpassningsperioden förlängas med högst tre år. För att stödja utarbetandet av dessa nationella medelfristiga finans- och strukturpolitiska planer offentliggjorde kommissionen den 21 juni 2024 vägledning om den information som medlemsstaterna ska lämna i sina nationella medelfristiga finans- och strukturpolitiska planer och i sina årliga lägesrapporter. I enlighet med artiklarna 5 och 36 i förordning (EU) 2024/1263 översände kommissionen, i tillämpliga fall, referensbanor och teknisk information till medlemsstaterna. Medlemsstaterna ska lämna in sina nationella medelfristiga finans- och strukturpolitiska planer senast den 20 september 2024, såvida inte medlemsstaten och kommissionen enas om att förlänga tidsfristen med en rimlig tidsperiod. I enlighet med de nationella rättsliga ramarna får medlemsstaterna diskutera sina utkast till medelfristiga

([4]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1176/2011 av den 16 november 2011 om förebyggande och korrigering av makroekonomiska obalanser (EUT L 306, 23.11.2011, s. 25, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj).

([5]) Rådets rekommendation av den 12 april 2024 om den ekonomiska politiken i euroområdet (EUT C, C/2024/2807, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2807/oj).

([6]) Rådets förordning (EG) nr 1467/97 av den 7 juli 1997 om påskyndande och förtydligande av tillämpningen av förfarandet vid alltför stora underskott (EGT L 209, 2.8.1997, s. 6, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1467/oj).

([7]) Rådets direktiv 2011/85/EU av den 8 november 2011 om krav på medlemsstaternas budgetramverk (EUT L 306, 23.11.2011, s. 41, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/85/oj).

([8]) Nettoutgifter enligt definitionen i artikel 2.2 i förordning (EU) 2024/1263. *Nettoutgifter* är offentliga utgifter efter avdrag för i) ränteutgifter, ii) diskretionära åtgärder på inkomstsidan, iii) utgifter för unionsprogram som till fullo motsvaras av inkomster i form av unionsmedel, iv) nationella utgifter för samfinansiering av program som finansieras av unionen, v) konjunkturberoende delar av utgifter för arbetslöshetsersättning, samt vi) engångsåtgärder och andra tillfälliga åtgärder.

planer med sina nationella parlament, be de oberoende finanspolitiska institutionerna att avge ett yttrande och samråda med arbetsmarknadens parter och andra nationella intressenter.

(6) Under 2024 fortsätter den europeiska planeringsterminen att utvecklas i takt med genomförandet av faciliteten. Ett fullständigt genomförande av återhämtnings- och resiliensplanerna är fortsatt viktigt för att de politiska prioriteringarna inom ramen för den europeiska planeringsterminen ska ge resultat, eftersom planerna bidrar till en effektiv hantering av alla eller en betydande del av de utmaningar som konstaterats i de relevanta landsspecifika rekommendationer som utfärdats på senare år. De landsspecifika rekommendationerna från 2019, 2020, 2022 och 2023 är lika relevanta för de återhämtnings- och resiliensplaner som granskats, uppdaterats eller ändrats i enlighet med artiklarna 14, 18 och 21 i förordning (EU) 2021/241.

(7) Den 30 april 2021 lämnade Lettland in sin nationella återhämtnings- och resiliensplan till kommissionen i enlighet med artikel 18.1 i förordning (EU) 2021/241. Kommissionen har med stöd av artikel 19 i förordning (EU) 2021/241 bedömt återhämtnings- och resiliensplanens relevans, ändamålsenlighet, effektivitet och enhetlighet i enlighet med bedömningsriktlinjerna i bilaga V till den förordningen. Den 13 juli 2021 antog rådet sitt genomförandebeslut om godkännande av bedömningen av Lettlands återhämtnings- och resiliensplan ([9]), som ändrades den 8 december 2023 enligt artikel 18.2 i förordning (EU) 2021/241 för att uppdatera det högsta ekonomiska bidraget för icke återbetalningspliktigt ekonomiskt stöd samt för att inkludera REPowerEU-kapitlet ([10]). Delutbetalningarna ska verkställas på villkor att kommissionen antar ett beslut i enlighet med artikel 24.5 i förordning (EU) 2021/241 om att Lettland på ett tillfredsställande sätt har uppnått de relevanta delmål och mål som anges i rådets genomförandebeslut. Om delmålen och målen ska anses ha uppnåtts på ett tillfredsställande sätt måste delmål och mål som tidigare uppnåtts förbli uppnådda.

(8) Den 14 maj 2024 lämnade Lettland in sitt nationella reformprogram för 2024 och den 30 april 2024 sitt stabilitetsprogram för 2024, i enlighet med artikel 4.1 i rådets förordning (EG) nr 1466/97 ([11]).

(9) Den 19 juni 2024 offentliggjorde kommissionen 2024 års landsrapport för Lettland. Rapporten innehöll en bedömning av hur väl Lettland hade lyckats med de relevanta landsspecifika rekommendationer som rådet antog mellan 2019 och 2023, och en utvärdering av Lettlands genomförande av återhämtnings- och resiliensplanen. På grundval av denna analys konstaterades i landsrapporten brister i fråga om de utmaningar som inte eller endast delvis hade åtgärdats genom återhämtnings- och resiliensplanen, och även nya och framväxande utmaningar. I landsrapporten bedömdes också Lettlands framsteg avseende genomförandet av den europeiska pelaren för sociala rättigheter och uppnåendet av unionens överordnade mål för sysselsättning, kompetens och fattigdomsbekämpning samt framstegen med att uppnå Förenta nationernas mål för hållbar utveckling.

(10) Enligt uppgifter som validerats av Eurostat ökade Lettlands underskott i de offentliga finanserna från 4,6 % av BNP 2022 till 2,2 % 2023, medan den offentliga skuldkvoten ökade från 41,8 % av BNP i slutet av 2022 till 43,6 % i slutet av 2023.

(11) Den 12 juli 2022 rekommenderade rådet ([12]) Lettland att under 2023 säkerställa att ökningen av de nationellt finansierade primära löpande utgifterna är i linje med en övergripande neutral finanspolitisk inriktning ([13]), med beaktande av ett fortsatt tillfälligt och riktat stöd till de hushåll och företag som drabbas hårdast av de höjda energipriserna och till människor som flyr från Ukraina. Lettland rekommenderades att vara redo att anpassa de löpande utgifterna efter den föränderliga situationen. Lettland rekommenderades också att öka de offentliga investeringarna för den gröna och den digitala omställningen och för energitrygghet med beaktande av REPowerEU-initiativet, inbegripet med hjälp av faciliteten och andra unionsmedel. Enligt kommissionens beräkningar var den finanspolitiska inriktningen ([14]) under 2023 expansiv, 0,5 % av BNP, i en miljö med hög inflation. Ökningen av nationellt finansierade primära löpande utgifter (diskretionära åtgärder på inkomstsidan ej

([9]) ST 10157/21 INIT; ST 10157 ADD 1.

([10]) Rådets genomförandebeslut av den 8 december 2023 om ändring av genomförandebeslutet av den 13 juli 2021 om godkännande av bedömningen av Lettlands återhämtnings- och resiliensplan (ST 15569/23; ST 15569/23 ADD 1). ST 15569/23 ADD 1).

([11]) Rådets förordning (EG) nr 1466/97 av den 7 juli 1997 om förstärkning av övervakningen av de offentliga finanserna samt övervakningen och samordningen av den ekonomiska politiken (EGT L 209, 2.8.1997, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1466/oj).

([12]) Rådets rekommendation av den 12 juli 2022 om Lettlands nationella reformprogram 2022 med avgivande av rådets yttrande om Lettlands stabilitetsprogram 2022 (EUT C 334, 1.9.2022, s. 112).

([13]) Enligt kommissionens vårprognos 2024 beräknas Lettlands potentiella produktionstillväxt på medellång sikt för 2023, som används för att mäta den finanspolitiska inriktningen, uppgå till 7,6 % i nominella termer, baserat på den potentiella produktionstillväxten på medellång sikt (tioårigt genomsnitt) och BNP-deflatorn för 2023.

([14]) Den finanspolitiska inriktningen definieras som ett mått på den årliga förändringen i det underliggande saldot för de offentliga finanserna. Syftet är att bedöma den ekonomiska impuls som härrör från finanspolitiska åtgärder, både sådana som är nationellt finansierade och sådana som finansieras genom unionens budget. Den finanspolitiska inriktningen mäts som skillnaden mellan i) den potentiella tillväxten på medellång sikt och ii) förändringen i primära utgifter exklusive diskretionära åtgärder på inkomstsidan (utan att beakta tillfälliga covid-19-relaterade krisåtgärder) och inbegripet utgifter som finansieras med icke återbetalningspliktigt stöd (bidrag) inom ramen för faciliteten och andra unionsmedel.

inräknade) under 2023 gav ett expansivt bidrag till den finanspolitiska inriktningen på 1,1 % av BNP. Detta inbegriper de minskade kostnaderna på 0,4 % av BNP för de riktade krisstödsåtgärderna för de hushåll och företag som är de mest utsatta för de höjda energipriserna. Det expansiva bidraget från nationellt finansierade primära löpande nettoutgifter 2023 berodde därför inte på det riktade stödet till de hushåll och företag som är mest utsatta för höjda energipriser. Den expansiva ökningen av nationellt finansierade primära löpande utgifter (diskretionära inkomståtgärder ej inräknade) berodde på höjningar av löner i den offentliga sektorn och sociala förmåner. Den beräknade ökningen av nationellt finansierade primära löpande utgifter under 2023 var inte i linje med rådets rekommendation av den 12 juli 2022. Utgifter som finansierades med bidrag från faciliteten och andra unionsmedel uppgick till 1,5 % av BNP 2023. Nationellt finansierade investeringar uppgick till 3,3 % av BNP 2023, med en årlig minskning på 0,1 procentenhet jämfört med 2022. Lettland finansierade ytterligare investeringar genom faciliteten och andra unionsmedel. Landet har finansierat offentliga investeringar för den gröna och den digitala omställningen och energitrygghet, bland annat inköp av elfordon för kollektivtrafik, ökad energieffektivitet i flerfamiljshus och affärsfastigheter, modernisering av näten för överföring och distribution av el, centralisering av styrningen av digitala plattformar och system i den offentliga sektorn, utveckling av digitala färdigheter och digitalisering av processer i företag, utveckling av bredbandsinfrastrukturen samt insatser för digitalisering i utbildningssektorn. Dessa offentliga investeringar finansieras till stor del genom faciliteten för återhämtning och resiliens och andra unionsmedel.

(12) I stabilitetsprogrammet för 2024 förutses det enligt det makroekonomiska scenario som ligger till grund för budgetprognoserna att den reala BNP-tillväxten ligger på 1,4 % 2024 och 2,9 % 2025, medan inflationen mätt genom det harmoniserade konsumentprisindexet (HIKP) förutses ligga på 1,6 % 2024 och 2,5 % 2025. Inom ramen för den nuvarande politiken ([15]) i stabilitetsprogrammet för 2024 förväntas underskottet i de offentliga finanserna öka till 2,9 % av BNP 2024 och minska till 2,7 % av BNP 2025, medan den offentliga skuldkvoten i förhållande till BNP beräknas öka till 45,2 % till slutet av 2024 och till 46,3 % till slutet av 2025. Efter 2025 beräknas underskottet i de offentliga finanserna minska till 2,2 % av BNP 2026, 2,0 % år 2027 och 1,7 % år 2028. Saldot i de offentliga finanserna förväntas därför ligga kvar på en nivå under fördragets referensvärde på 3 % av BNP under programperioden. Efter 2025 beräknas den offentliga skuldkvoten i förhållande till BNP minska till 46,2 % år 2026, öka till 48,8 % år 2027 och minska till 48,2 % år 2028.

(13) Enligt kommissionens vårprognos 2024 kommer BNP i fasta priser att öka med 1,7 % 2024 och med 2,6 % 2025, och inflationen mätt genom HIKP kommer att uppgå till 1,6 % 2024 och 2,0 % 2025.

(14) I vårprognosen 2024 förväntar sig kommissionen ett underskott i de offentliga finanserna på 2,8 % av BNP 2024, medan den offentliga skuldkvoten i förhållande till BNP förväntas öka till 44,5 % till slutet av 2024. Under 2024 kommer effekten av den fullständiga utfasningen av energirelaterade åtgärder till slutet av 2023 att motverkas av ytterligare utgifter för löneökningar för lärare och administration i den offentliga sektorn, för hälso- och sjukvård och för utbildning samt kompletterande utbetalningar till pensionärer. Utvecklingen av teknisk infrastruktur vid landets gräns kommer att bidra till ökade utgifter för offentliga investeringar. Införandet av förskottsbetalningar av bolagsskatt inom finanssektorn, en höjning av skattesatserna för flera punktskattepliktiga varor och ytterligare utdelningar från statsägda företag förväntas ge en måttlig intäktsökning. Enligt kommissionens beräkningar förväntas en expansiv finanspolitisk inriktning (0,9 % av BNP) under 2024.

(15) Utgifter uppgående till 1,6 % av BNP förväntas bli finansierade av icke återbetalningspliktigt stöd (bidrag) inom ramen för faciliteten under 2024, jämfört med 0,4 % av BNP 2023, enligt kommissionens vårprognos 2024. Utgifter som finansieras genom bidrag inom ramen för faciliteten kommer att möjliggöra kvalitativa investeringar och produktivitetshöjande reformer utan att ha någon direkt inverkan på Lettlands offentliga saldo eller skuldsättning.

(16) Den 14 juli 2023 rekommenderade ([16]) rådet Lettland att säkerställa en försiktig finanspolitik, särskilt genom att begränsa den nominella ökningen av nationellt finansierade primära nettoutgifter ([17]) under 2024 till högst 3,0 %. När medlemsstaterna genomförde sina budgetar för 2023 och utarbetade sina utkast till budgetplaner för 2024

([15]) Enligt stabilitetsprogrammet för 2024 beräknas budgetunderskottet för 2025 enligt nuvarande politik bli 0,5 procentenheter högre än underskottsmålet i stabilitetsprogrammet för 2024. Stabilitetsprogrammet för 2024 innehåller inga detaljer om de politiska åtgärder som ska vidtas för att säkerställa att underskottsmålen uppfylls.

([16]) Rådets rekommendation av den 14 juli 2023 om Lettlands nationella reformprogram 2023 med avgivande av rådets yttrande om Lettlands stabilitetsprogram 2023 (EUT C 312, 1.9.2023, s. 125).

([17]) Primära nettoutgifter definieras som nationellt finansierade utgifter exklusive i) diskretionära åtgärder på inkomstsidan, ii) ränteutgifter, iii) konjunkturberoende arbetslöshetsutgifter och iv) engångsåtgärder och andra tillfälliga åtgärder.

uppmanades de att ta hänsyn till att kommissionen skulle föreslå rådet att inleda underskottsbaserade förfaranden vid alltför stora underskott på grundval av utfallet för 2023. Enligt kommissionens vårprognos 2024 beräknas Lettlands nationellt finansierade primära nettoutgifter öka med 4,9 % under 2024, vilket är mer än den rekommenderade maximala ökningstakten. Detta utgiftsöverskridande i förhållande till den maximala ökningstakt för nationellt finansierade primära nettoutgifter som rekommenderats motsvarar 0,7 % av BNP 2024. De primära nettoutgifterna 2023 var dock lägre än väntat vid tidpunkten för rådets rekommendation av den 14 juli 2023 (0,9 % av BNP). Eftersom rekommendationen för 2024 formulerades som en tillväxttakt måste även baseffekten från 2023 beaktas vid bedömningen av efterlevnad. Om de primära nettoutgifterna 2023 hade varit samma som de som förväntades vid tidpunkten för rådets rekommendation av den 14 juli 2023 skulle de primära nettoutgifternas resulterande tillväxttakt 2024 ligga under den rekommenderade tillväxttakten på 0,2 % av BNP. Sammantaget bedöms det att de nationellt finansierade primära nettoutgifterna riskerar att inte fullt ut överensstämma med rådets rekommendationen.

(17) Rådet rekommenderade vidare Lettland att vidta åtgärder för att avveckla krisstödsåtgärderna på energiområdet och att använda de besparingar som görs till följd av detta för att minska underskottet i de offentliga finanserna så snart som möjligt under 2023 och 2024. Rådet rekommenderade dessutom att om nya ökningar av energipriset skulle kräva nya eller fortsatta stödåtgärder ska Lettland säkerställa att sådana stödåtgärder är inriktade på att skydda utsatta hushåll och företag, att de är finanspolitiskt överkomliga och att de bevarar incitamenten till energibesparingar. Enligt kommissionens vårprognos 2024 beräknas budgetkostnaden netto ([18]) för krisstödsåtgärder på energiområdet uppgå till 1,0 % av BNP 2023 och till 0,0 % av BNP 2024 och 2025. Om de besparingar som görs till följd av detta används för att minska det offentliga underskottet på det sätt som rådet rekommenderat innebär detta en finanspolitisk anpassning på 1,0 % av BNP 2024, medan nationellt finansierade primära nettoutgifter ([19]) ger ett expansivt bidrag till finanspolitikens inriktning på 0,5 % av BNP det året. Krisstödsåtgärderna på energiområdet har avvecklats under 2023 och 2024. Detta överensstämmer med rådets rekommendation. De besparingar som görs till följd av detta beräknas inte användas fullt ut för att minska det offentliga underskottet. Det finns en risk för att detta inte kommer att överensstämma med rådets rekommendation.

(18) Rådet rekommenderade vidare Lettland att bevara nationellt finansierade offentliga investeringar och säkerställa ett effektivt utnyttjande av bidrag från faciliteten och andra unionsmedel, särskilt för att främja den gröna och den digitala omställningen. Enligt kommissionens vårprognos 2024 kommer nationellt finansierade offentliga investeringar att öka från 3,3 % av BNP 2023 till 3,4 % av BNP 2024. Detta överensstämmer med rådets rekommendation.

(19) På grundval av de politiska åtgärder som är kända vid stoppdatumet för prognosen och vid oförändrad politik förutses i kommissionens vårprognos 2024 ett underskott i de offentliga finanserna på 2,9 % av BNP för 2025. Den offentliga skuldkvoten i förhållande till BNP förväntas öka till 46,3 % till slutet av 2025. Ökningen av skuldkvoten i förhållande till BNP 2025 återspeglar främst en positiv stock-/flödesjustering och underskottet i de offentliga finanserna.

(20) Lettlands skatteintäkter, i relation till BNP, är fortfarande avsevärt lägre än unionsgenomsnittet, vilket begränsar finansieringen av offentliga tjänster, särskilt hälso- och sjukvård och socialt skydd. Under 2022 minskade andelen skatteintäkter till 30,3 % av BNP (jämfört med 40,2 % av BNP i unionen), vilket är den lägsta nivån under de senaste tre åren. På skatteområden som är mindre avgörande för tillväxten, särskilt kapital och egendom, ligger Lettland fortfarande under unionsgenomsnittet. Intäkterna från bolagsskatt har gradvis återhämtat sig efter den kraftiga korrigeringen nedåt efter 2018 års reform, medan en fastighetsreform för fastighetsbeskattning för att återspegla de nuvarande marknadsvärdena ännu inte har antagits, men arbete pågår för att förbättra metoden för fastighetsvärdering. De relativt låga intäkterna från beskattning av arbetskraften, trots relativt höga skattesatser, tyder på att det finns potential att öka skatteintäkterna från arbete. Detta motiverar fortsatta ansträngningar i syfte att förbättra efterlevnad av skattereglerna och flytta ekonomisk verksamhet från den svarta ekonomin till den formella. Samtidigt är fattigdomen utbredd och inkomstskillnaderna fortfarande stora i Lettland. I Lettland är andelen människor som löper risk för fattigdom och social utestängning en av de största i unionen, riskerna för fattigdom bland äldre tillhör de högsta i unionen och pensionerna i förhållande till löner är bland de lägsta i unionen. Dessutom är inkomstskillnaderna fortfarande betydligt större än unionsgenomsnittet. Skillnader i socialt stöd på kommunal nivå, både låg kvalitet på och begränsad tillgång till befintliga subventionerade boenden samt betydande socioekonomiska skillnader mellan regionerna utgör fortfarande utmaningar när det gäller social inkludering och

([18]) Siffran anger den årliga budgetkostnaden för dessa åtgärder, inklusive inkomster och utgifter och, i tillämpliga fall, exklusive intäkter från skatter på energileverantörers oförutsedda vinster.

([19]) Detta bidrag mäts som förändringen i offentliga primära utgifter, exklusive i) den stegvis ökande effekten på budgeten av diskretionära åtgärder på inkomstsidan, ii) engångsutgifter, iii) konjunkturberoende arbetslöshetsutgifter samt iv) utgifter som finansieras med icke återbetalningspliktigt stöd (bidrag) inom ramen för faciliteten och andra unionsmedel, i förhållande till den genomsnittliga potentiella tillväxten i BNP i löpande priser på medellång sikt (tio år), uttryckt i procent av BNP i löpande priser.

arbetsmarknaden. De offentliga utgifterna för hälso- och sjukvård i Lettland är fortfarande bland de lägsta i unionen, vilket innebär en hög nivå av icke tillgodosedda vårdbehov och svaga hälsoresultat. Under de senaste åren har de offentliga utgifterna för hälso- och sjukvård och socialt stöd tillfälligt ökat mot bakgrund av det pandemirelaterade krisstödet samt andra extra budgetanslag på ad hoc-basis. Enligt budgeten för 2024 kommer dock de offentliga utgifterna för hälso- och sjukvård att sjunka till 2020 års nivå (4,7 % av BNP) och utgifterna för socialt skydd kommer att sjunka under 2020 års nivå (12,4 % av BNP planeras 2024, jämfört med 13,3 % 2020). Enligt de medelfristiga planerna förutses en ytterligare minskning av de offentliga utgifterna för hälso- och sjukvård, vilka skulle uppgå till 4,1 % av BNP 2028, medan de offentliga utgifterna för socialt skydd förväntas öka gradvis till 13,8 % av BNP 2028.

(21) I enlighet med artikel 19.3 b i förordning (EU) 2021/241 och kriterium 2.2 i bilaga V till den förordningen omfattar återhämtnings- och resiliensplanen ett stort antal ömsesidigt förstärkande reformer och investeringar som ska vara genomförda senast 2026. Dessa reformer och investeringar förväntas bidra till att effektivt ta itu med alla eller en betydande del av de utmaningar som konstaterats i relevanta landsspecifika rekommendationer. Inom denna snäva tidsram är det viktigt att snabbt gå vidare med ett effektivt genomförande av återhämtnings- och resiliensplanen, inbegripet REPowerEU-kapitlet, för att stärka Lettlands konkurrenskraft på lång sikt genom den gröna och den digitala omställningen, samtidigt som social rättvisa säkerställs. Om Lettland ska kunna visa resultat avseende åtagandena i återhämtnings- och resiliensplanen senast till augusti 2026 är det avgörande att Lettland fortsätter med genomförandet av reformer och investeringar. Att lokala och regionala myndigheter, arbetsmarknadens parter, det civila samhället och andra berörda parter deltar på ett systematiskt sätt är fortsatt avgörande för att säkerställa ett brett egenansvar för ett framgångsrikt genomförande av återhämtnings- och resiliensplanen.

(22) Som en del av halvtidsöversynen av de sammanhållningspolitiska programmen, i enlighet med artikel 18 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1060 ([20]), är Lettland skyldigt att se över varje program som får stöd från Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf), Europeiska socialfonden+ (ESF+), Sammanhållningsfonden och Fonden för en rättvis omställning (FRO) senast i mars 2025, med beaktande av bland annat de utmaningar som konstaterades i de landsspecifika rekommendationerna 2024 liksom landets nationella energi- och klimatplan. Denna översyn utgör grunden för den slutgiltiga tilldelningen av unionsmedlen i varje program. Lettland har gjort framsteg med genomförandet av de sammanhållningspolitiska programmen och den europeiska pelaren för sociala rättigheter, men det finns fortfarande utmaningar, och skillnaderna mellan huvudstaden Riga och resten av Lettland, särskilt Latgale i öst, kvarstår. Det är av avgörande vikt att påskynda genomförandet av de sammanhållningspolitiska programmen. De prioriteringar som man enats om i de sammanhållningspolitiska programmen är fortfarande relevanta. Det är viktigt att stödja företagens innovations- och digitaliseringskapacitet för att öka produktiviteten. Att stödja energieffektivitetsåtgärder i byggnader och företag är fortfarande en prioritering. Det är lika viktigt att säkerställa tillgång till hälso- och sjukvård och infrastruktur av god kvalitet i rätt tid, sociala tjänster, inklusive subventionerade boenden, fortsatt övergång till självständigt boende och samhällsbaserad vård. Aktivering, omskolning och kompetenshöjning av arbetslösa och ökat deltagande på arbetsmarknaden bland underrepresenterade grupper är fortfarande en prioritet. Förbättringen av utbildningens kvalitet och inkludering samt kompetenshöjningen och omskolningen bland den vuxna befolkningen bör fortsätta. I samband med halvtidsöversynen av de sammanhållningspolitiska programmen bör särskild uppmärksamhet ägnas åt de befintliga regionala skillnaderna och säkerställandet av en tillräcklig investeringsnivå på området materiell fattigdom (inklusive livsmedelsbistånd och materiellt bistånd). Lettland skulle också kunna använda den europeiska plattformen för strategisk teknik, som inrättades genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/795 ([21]), för att stödja omvandlingen av industrin, med fokus på smart och förnybar energi (t.ex. vindkraftparker till havs) där det finns intresse från internationella investerare, samt kunskapsintensiv bioekonomi och bioteknik.

(23) Utöver de ekonomiska och sociala utmaningar som åtgärdas genom återhämtnings- och resiliensplanen och andra unionsmedel står Lettland inför flera ytterligare utmaningar som rör företagsklimatet, arbetskrafts- och kompetensbrist samt övergången till ren energi och en grön ekonomi.

([20]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1060 av den 24 juni 2021 om fastställande av gemensamma bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden+, Sammanhållningsfonden, Fonden för en rättvis omställning och Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden samt finansiella regler för dessa och för Asyl-, migrations- och integrationsfonden, Fonden för inre säkerhet samt instrumentet för ekonomiskt stöd för gränsförvaltning och viseringspolitik (EUT L 231, 30.6.2021, s. 159, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj).

([21]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/795 av den 29 februari 2024 om inrättande av den europeiska plattformen för strategisk teknik (STEP), och om ändring av direktiv 2003/87/EG och förordningarna (EU) 2021/1058, (EU) 2021/1056, (EU) 2021/1057, (EU) nr 1303/2013, (EU) nr 223/2014, (EU) 2021/1060, (EU) 2021/523, (EU) 2021/695, (EU) 2021/697 och (EU) 2021/241 (EUT L, 2024/795, 29.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/795/oj).

(24) Med 14,9 % av BNP 2022 ligger företagsinvesteringarna i Lettland något under Estlands nivå på 16,5 % av BNP och något över Litauens nivå (13,1 % av BNP). Nivåerna för privata nettoinvesteringar är dock ännu bland de lägsta i unionen och uppgår till 0,5 % under de senaste fem åren, jämfört med unionsgenomsnittet på 3,5 %. Resultaten från Europeiska investeringsbankens investeringsundersökning 2023 tyder på att privata investeringar påverkas av en stor osäkerhet, bristen på kvalificerad personal och höga energikostnader. Under 2023 såg 77 % av de lettiska företagen – en av de högsta procentandelarna i unionen – företagsreglerna som ett långsiktigt hinder för investeringar. Dessutom har banklånen varit svaga och utgjort ytterligare ett hinder för affärsinvesteringar. För små och medelstora företag är det särskilt svårt att få kredit, framför allt för att de har en högre kreditrisk, men även på grund av höga kreditkostnader, strikta krav på säkerhet och administrativa bördor. Banksektorn är koncentrerad, vilket leder till svag konkurrens mellan bankerna, vilket i sin tur utgör en av faktorerna bakom de höga räntorna. Fortsatta insatser för att öka konkurrensen inom banksektorn, bland annat genom ökad insyn i räntor och andra kostnader relaterade till lån, skulle främja utlåningsverksamhet på medellång sikt. Dessutom skulle offentliga låne- och garantisystem för strategiskt viktiga investeringsområden som den gröna omställningen och den regionala utvecklingen kunna öka den effektiva konkurrensen på bankmarknaden. Att öka tillgången till andra finansieringskällor än banksektorn skulle dessutom vara till hjälp för företagsinvesteringarna. Den svarta ekonomin har varit ett långvarigt problem för företagsklimatet och hindrat investeringar, kompetensutveckling och därmed konkurrenskraft på lång sikt. Enligt lettiska företagsorganisationer snedvrider den svarta ekonomin konkurrensen och ger företagen incitament att förbli små. Dessutom utgör den svarta ekonomin och företagens svaga balansräkningar stora hinder för ökad utlåning till företag, enligt Lettlands banker.

(25) Bristen på arbetskraft och kompetens ökar i Lettland. I kombination med de demografiska utmaningarna och en minskning av befolkningen i arbetsför ålder utgör detta en utmaning för landets konkurrenskraft. Under 2023 hittades den största bristen på arbetskraft inom vetenskap, teknik, ingenjörsvetenskap och matematik, sektorer som är mycket relevanta för produktivitetsvinster samt för den gröna och den digitala omställningen. 2030 förväntas den största bristen vara inom ingenjörsvetenskap, tillverkning och byggnation, vetenskap, matematik och informationsteknik. Dessutom fortsätter Lettland att lida brist på hälso- och sjukvård och social omsorg. 91 % av de lettiska företagen, vilket är högre än unionsgenomsnittet på 81 %, anger bristen på kvalificerad arbetskraft som ett hinder för investeringar. Den låga andelen utexaminerade inom teknik, ingenjörsvetenskap och vetenskap, och den därav följande bristen på forskare inom dessa områden, är ett av de största hindren för en större forsknings- och innovationskapacitet i Lettland, särskilt inom den privata sektorn. Utbildningssystem av hög kvalitet som är anpassade till föränderliga arbetsmarknadsbehov, välriktade åtgärder för kompetenshöjning och omskolning samt bättre arbetsvillkor är avgörande för att minska bristen på arbetskraft och kompetens och förbättra landets konkurrenskraft samt främja den digitala och gröna omställningen. Även om de senaste reformerna har gjort yrkesutbildningar mer flexibla och attraktiva krävs fortsatta insatser för att modernisera och förbättra utbildningsutbudet. För att frigöra outnyttjad arbetskraft måste utbildningsåtgärder vara tillgängliga, även för lågutbildade arbetstagare och mellan regioner.

(26) Lettland har en av de största andelarna energi från förnybara energikällor i unionen. Detta beror främst på kraftproduktionen från vattenkraftverk och den omfattande användningen av biomassa, främst inom fjärrvärmesektorn. Det finns utrymme för att ytterligare diversifiera landets förnybara energimix. Under 2022 och 2023 ökade den installerade kapaciteten för solenergi och vindkraft i Lettland, men denna kapacitet ligger fortfarande betydligt under nivåerna för installationer i både Estland och Litauen. För att öka sin andel förnybar energi i den slutliga energianvändningen skulle Lettland särskilt gynnas av att utnyttja vindkraft och solenergi, och av att bygga ut produktionen från dessa källor. Trots vissa begränsade åtgärder som planeras inom ramen för den nationella återhämtnings- och resiliensplanen krävs ytterligare insatser för att undanröja de återstående hindren för beviljande av tillstånd för uppförande eller installation av produktionsanläggningar för vindkraft och solenergi. Dessutom skulle Lettland kunna vidta ytterligare åtgärder för att främja flexibilitet på efterfrågesidan, såsom energilagring som ägs av slutkonsumenter och deltagande i distribuerade energiresurser samt i balans- och flexibilitetstjänster. Landet skulle också tydligt kunna definiera rollerna för vissa energimarknadsaktörer, såsom aggregatorer för småskalig efterfrågan. Separat överstiger ansökningarna om tillstånd för nätanslutning för anläggningar för produktion av förnybar energi avsevärt elnätets tillgängliga kapacitet, och därför har inga nya tillstånd utfärdats sedan juli 2023. Detta visar att det finns utrymme för ytterligare lagstiftningsåtgärder.

(27) Lettlands framsteg mot en cirkulär ekonomi behöver påskyndas för att unionens mål för den cirkulära ekonomin ska kunna uppnås. Indikatorerna för hållbar ekonomisk tillväxt ligger under unionsgenomsnittet och landets materialavtryck ökar. Lettland uppvisar genomsnittliga resultat inom miljöinnovation och skulle gynnas av att påskynda genomförandet av cirkulära företagsmodeller och främja investeringar i miljöinnovation för att öka

resurseffektiviteten och konkurrenskraften. Lettland har gjort framsteg med sitt avfallshanteringssystem, men deponerar fortfarande mer än hälften av sitt kommunala avfall.

(28) Mot bakgrund av de nära inbördes kopplingarna mellan ekonomierna i euroområdet och deras totala bidrag till Ekonomiska och monetära unionens funktion, rekommenderade rådet 2024 att medlemsstaterna i euroområdet vidtar åtgärder, inbegripet genom sina återhämtnings- och resiliensplaner, för att genomföra 2024 års rekommendation om euroområdet. För Lettland bidrar rekommendationerna 1, 2, 3 och 4 till genomförandet av den första, andra, tredje och fjärde rekommendationen i 2024 års rekommendation om euroområdet.

HÄRIGENOM REKOMMENDERAS Lettland att 2024 och 2025 vidta följande åtgärder:

1. Lämna in den medelfristiga finans- och strukturpolitiska planen i tid. I linje med kraven i den reformerade stabilitets- och tillväxtpakten begränsa ökningen av nettoutgifterna ([22]) under 2025 till en nivå som är förenlig med att hålla underskottet i de offentliga finanserna under fördragets referensvärde på 3 % av BNP och hålla den offentliga bruttoskulden på en sund nivå på medellång sikt. Bredda skatteuppbörden, även när det gäller kapital och fastigheter, och stärka hälso- och sjukvårdens och det sociala skyddets tillräcklighet.

2. Fortsätta med ett snabbt och effektivt genomförande av återhämtnings- och resiliensplanen, inbegripet REPowerEU--kapitlet, och säkerställa att reformer och investeringar är genomförda senast till augusti 2026. Påskynda genomförandet av sammanhållningspolitiska program. Inom ramen för halvtidsöversynen av dessa program, fortsätta att fokusera på de överenskomna prioriteringarna och vidta åtgärder för att på ett bättre sätt åtgärda ihållande regionala skillnader och ojämlikheter samtidigt som de möjligheter som den europeiska plattformen för strategisk teknik erbjuder för att förbättra konkurrenskraften beaktas.

3. Förbättra företagsklimatet genom att minska den administrativa bördan och regelbördan för företag och förbättra tillgången till finansiering för små och medelstora företag, bland annat genom offentliga låne- och garantisystem som syftar till att underlätta investeringar av strategisk betydelse och öka konkurrensen på finansmarknaderna. Ta itu med bristen på arbetskraft och kompetens, särskilt inom naturvetenskap, teknik, ingenjörsvetenskap och matematik och andra specialiseringar som behövs för den gröna och den digitala omställningen samt inom den sociala sektorn och hälso- och sjukvård, bland annat genom riktad kompetensutveckling och omskolning samt förbättrade arbetsvillkor.

4. Påskynda införandet av vindkraft och solenergi genom att förbättra tillståndsförfarandena och främja flexibilitet på efterfrågesidan. Främja omställningen till en cirkulär ekonomi genom miljöinnovation och hållbara metoder för resursförvaltning.

Utfärdad i Luxemburg den 21 oktober 2024.

På rådets vägnar

NAGY I.

Ordförande

([22]) Enligt artikel 2.2 i förordning (EU) 2024/1263 avses med *nettoutgifter*: offentliga utgifter efter avdrag för ränteutgifter, diskretionära åtgärder på inkomstsidan, utgifter för unionsprogram som till fullo motsvaras av inkomster i form av unionsmedel, nationella utgifter för samfinansiering av program som finansieras av unionen, konjunkturberoende delar av utgifter för arbetslöshetsersättning samt engångsåtgärder och andra tillfälliga åtgärder.